

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Екологічна журналістика та медіа-менеджмент

Шифр та назва спеціальності
101 Екологія

Інститут
ННІ Механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Інженерна екологія

Кафедра
Хімічної техніки та промислової екології (154)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Вибіркова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Манойло Євгенія Володимирівна
bublikova1@gmail.com

К.т.н., доцент, доцент кафедри
хімічної техніки та промислової екології НТУ «ХПІ»

Досвід роботи – 20 років.

Автор понад 50 наукових та навчально-методичних праць.

Провідний лектор з дисциплін: «Вступ до фаху», «Інформаційні технології в інженерній діяльності», «Основи проектування промислових об'єктів з використанням САПР», «Теорія технічних систем»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна присвячена актуальним питанням висвітлення екологічних проблем у ЗМІ та ефективного управління медіапроектами у сфері екології. Студент познайомиться із історією та розвитком екологічної журналістики, освоїть принципи та етичні норми роботи у цій сфері, а також ознайомиться з основними екологічними проблемами сучасності. Також надасть практичні навички написання екологічних матеріалів, створення мультимедійних проектів, познайомить із використанням сучасних технологій у медіа, навчить проводити екологічні журналістські дослідження, ефективно взаємодіяти з експертами та колегами, створювати та просувати екологічні медіапроекти, ефективно висвітлювати екологічні проблеми та стимулювати позитивні зміни у суспільстві.

Мета та цілі дисципліни

Підготувати фахівців, здатних ефективно висвітлювати екологічні проблеми у ЗМІ та керувати медіапроектами у сфері екології, сприяючи підвищенню екологічної свідомості суспільства.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

Здатність порушувати, аналізувати, вирішувати проблеми сучасні екологічні проблеми задіявши методи журналістики, здатність проводити журналістські розслідування на тему екології, здатність аналізувати та редагувати тексти з екопроблем, документи екологічних організацій з метою їх подання масовій аудиторії з можливістю для альтернативних дискурсів та отримання широкого суспільного резонансу, застосовувати базові принципи медіа під час створення матеріалів про проблеми екології різного ступеня складності, здатність працювати з різними медіаканалами розповсюдження екологічної інформації, здатність використовувати знання правових аспектів екожурналістики під час створення медіапродукції, розуміння підходів та механізмів, необхідних для вирішення екологічних проблем, що відбуваються у контексті місцевого, регіонального, національного та глобального рівнів, здатність застосовувати навички екологічної комунікації та управління; здійснювати комплексний аналіз екологічного нарративу, здатність використовувати етику журналістики під час збирання, написання матеріалів з проблем екології.

Результати навчання

Вміння використовувати принципи та етичні норми екологічної журналістики, відображати екологічну проблематику у ЗМІ, використовувати законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність ЗМІ у сфері екології, застосовувати методи медіапланування та маркетингу для просування екологічних матеріалів та екологічних медіа, висвітлювати основні екологічні проблеми сучасності, збирати та аналізувати інформацію з екологічних проблем, проводити інтерв'ю з експертами, застосовувати методи візуалізації даних для представлення екологічної інформації та створення якісних медіаматеріалів на тему екології, писати інформаційні, аналітичні та публіцистичні матеріали на екологічну тематику, розробляти та реалізовувати медіапроекти у сфері екології, використовувати соціальні мережі для поширення екологічної інформації, вміти ясно та доступно викладати складну екологічну інформацію, вміти дотримуватись професійних стандартів екологічної журналістики.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Володіння компетентностями та результатами навчання, які передбачені стандартом вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» першого бакалаврського рівня, а також загальних знань з природничих наук

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання та акцентується увага на висвітленні реальних проблем екології на місцевому та регіональному а також світовому рівнях, формуються навички роботи із джерелами екологічної інформації та методи просування результатів журналістських розслідувань у суспільство та ін..

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Екологічна комунікація. Історичний екскурс до екожурналістики

Поняття про екологічну комунікацію, екологічну журналістику. Предмет екологічної журналістики — взаємодія людини та суспільства з елементами живої та неживої природи (трихотомії «екологія, природа — людина — суспільство»), результати цієї взаємодії. Функції екологічної журналістики Історичний маршрут екологічних знань. Початки екологічної журналістики в Україні. Екологічні видання УРСР: проблематика, тематичні добірки, дискусії,

(не)об'єктивність інформації та жорсткий цензурний контроль, традиційні жанри. Екологічний бум кінця 80-х — 90-х рр. XX ст. Міжнародна екологічна журналістика (США, ЄС, Китай та ін.)
Громадські екологічні організації.

Тема 2. Екологічні періодичні видання в Україні в історичному висвітленні

Спеціалізовані загальнодержавні, регіональні ЗМІ з екологічної тематики і громадсько-політичні організації незалежної України. Розвиток спеціалізованих екологічних медіа («зеленої преси»), її відмінність від загальних ЗМІ; можливості мережі Інтернет для екологічної журналістики
Періодичні видання в інтернеті, спеціалізовані сайти, блоги. Автори екологічних матеріалів (журналісти-екологи). Актуальні екологічні теми в спеціалізованих ЗМІ світу. Спеціалізовані теле-, телеграмканали. Екологічна освіта. Екологічна політика.

Тема 3. Природа і суспільство

Перша поява терміна «екологія» (XIX століття). Вчення В. І. Вернадського про біосферу. Нове уявлення про екологію як науку, що вивчає закономірності взаємодії суспільства та навколишнього середовища (середина XX століття). Філософські, політичні, географічні, соціологічні, економічні, моральні аспекти екології. Виникнення соціальної екології, або екології людини (друга половина XX століття), та її напрями – екологія міста, технічна екологія, екологічна етика та ін. Інтегральний підхід членів Римського клубу (1968) до тріади «суспільство (людина) — економіка — природа». Дослідження європейських учених про існування глобальних проблем людства і їх висвітлення проблем в екологічних ЗМІ.

Тема 4. Журналістика і концепція «сталого розвитку»

І Міжнародний Конгрес під егідою ООН з проблем взаємовідносин людської спільноти та природи планети Земля (1972 рік). Активізація діяльності державних та громадських екологічних організацій та екологічних ЗМІ. Концепція «сталого розвитку» (Ріо-де-Жанейро, 1992 рік) та її відображення у мас-медіа: інформація про прагнення уникнути екологічної катастрофи та можливого самознищення людства; публікації про проблеми сталого розвитку у загальнолюдському, планетарному масштабі; матеріали про впровадження екологічно нешкідливих, ресурсо- та енергозберезувальних технік і технологій. Ключові проблеми сталого розвитку та можливостей їх розв'язання. Цілі сталого розвитку

Тема 5. Екологічна інформація. Робота з інформацією.

Поняття «екологічна інформація». Типи інформації. Джерела екологічної інформації. Доступ до екологічної інформації. Способи отримання інформації та її збереження. Етичні аспекти роботи з екологічною інформацією. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція). Єдина екологічна платформа «ЕкоСистема»

Тема 6. Громадські та урядові організації як джерела інформації

Суперечливість інформації. Взаємодія ЗМІ з екологічними регіональними організаціями. ЗМІ та міжнародні екологічні організації: історія взаємодії. ЗМІ та українські екологічні організації: ефективність взаємодії. Система екологічного контролю в Україні. Як працює екологічний контроль?

Тема 7 Правові та етичні аспекти роботи з екологічною проблематикою

Проблема доступу журналістів до екологічної інформації: міжнародні угоди та законодавство України. Конституція України. Природоресурсне та природоохоронне законодавства в Україні. Права та обов'язки громадянина у сфері охорони довкілля. Екологічна етика: як науковий напрямок і як особлива форма моральної практики. Принципи антропоцентризму та екоцентризму. Принципи та окремі проблеми екологічної етики.

Тема 8. Особливості написання статей на екологічну тематику. Жанрові особливості екологічної журналістики. Жанри аналітичної екожурналістики

Основні жанри, що їх використовують у висвітленні екологічної теми. Жанрова трансформація. Новинні жанри у висвітленні екологічної тематики. «Ефект присутності» та «ефект співучасті»

журналіста – еколога. Особи крізь факти: герої екологічних замальовок. Проблема об'єктивності новинної екологічної журналістики. Особливості підготовки «м'яких» повідомлень. Критерії відбору фактів у екологічній журналістиці. Цифри та статистика в екологічній новині. Чутки та неперевірені дані в екологічній тематиці. Нарис та наукові статті про природу. Проблемні статті. «Гаряча» новина. Стаття-довідка Репортаж. Приклади авторів загальнонаціональних і регіональних видань. Жанр аналітичної статті як провідний жанр екологічної журналістики. Інтерв'ю та його види в аналітичній журналістиці. Жанрові можливості художньо-публіцистичних жанрів у екологічній журналістиці. Нарис, есе, фейлетон, памфлет та межі їх застосування в екологічній тематиці.

Тема 9. Екологічна журналістика на телебаченні. Стандарти майстерності екологічної журналістики. «Екологічність» як популярний журналістський концепт

Жанрове втілення проблематики, тематичне охоплення. Основні телеканали та програми. Засоби виразності та етичні межі їх використання. Наукові та «псевдонаукові» фільми проблематики людина та природа, людина та навколишнє середовище. Необхідність «перекладу» спеціальної термінології на мову, зрозумілу масовій аудиторії. Метафори та приклади в екологічній журналістиці. Стратегії екологічної журналістики. Дві стратегії екологічної журналістики: алармізм та аксіологія. Алармізм та журналістика катастроф. Екофото. Специфіка екологічної ілюстрації. Вплив ілюстрації. Екотероризм. Способи ефективного впливу на аудиторію. Екологічна реклама на сторінках сучасних видань. Урбоекологія. Екостиль. Екопродукти.

Тема 10. Екологічні катастрофи: реакція ЗМІ

Від Хіросіми, Нагасакі через Семіпалатинськ, Хрестище до Чорнобиля і Фукусіми. Проблемні «екологічні зони» України. Етичні засади спілкування з постраждалими. Вплив війни на довкілля України. Публікації «Екодії» Формування джерельної бази щодо екологічних проблем України. Критерії соціальної прийнятності екологічного ризику, розроблені Агентством з охорони довкілля (ЕРА, державний природоохоронний орган США)

Теми практичних занять

Тема 1. Екологічна комунікація. Історичний екскурс до екожурналістики. Екологічні періодичні видання в Україні в історичному висвітленні

Тема 2. Природа і суспільство. Журналістика і концепція «сталого розвитку»

Тема 3. Екологічна інформація. Робота з інформацією.

Тема 4. Громадські та урядові організації як джерела інформації. Правові та етичні аспекти роботи з екологічною проблематикою

Тема 5. Особливості написання статей на екологічну тематику. Жанрові особливості екологічної журналістики

Тема 6. Жанри аналітичної екожурналістики. Стандарти майстерності екологічної журналістики

Тема 7. Екологічна журналістика на телебаченні. «Екологічність» як популярний концепт

Тема 8. Екологічні катастрофи: реакція ЗМІ

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи за курсом не передбачені

Самостійна робота

Курс передбачає виконання розрахункового завдання, що стосується розрахунку абсорберу для очистки газів від шкідливих домішок. Також самостійна робота включає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять
3. Вдосконалення навичок роботи із джерелами екологічної інформації
4. Знайомство з додатковою літературою

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Довкіллева проблематика в публічному інформаційному просторі України (ГО «Міжнародний інститут міждисциплінарних інноваційних досліджень»). Київ: ТОВ «ЕЛ.БІ.АЙ.», 2021
https://www.irf.ua/wpcontent/uploads/2021/10/dovkillyeva-problematyka2021_dodanoposylannya.pdf
2. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція).
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
3. Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема» : постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 р. № 1065 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-%D0%BF#Text>
4. Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ (зі змінами)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#n94>
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
6. Як писати про екологію в нових медіа: матеріали Школи інноваційного екологічного репортажу. Львів: Інформаційне агентство «Варіанти», 2017. 52 с.
7. Беляков О. О. Екологічна проблематика в засобах масової інформації: Навч. посіб. 2-ге вид., допов. і перероб. К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. 186 с.
8. Беляков О. О. Масова комунікація та екологічна політика. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2001. 149 с.
9. Сек А. Журналістські екологічні розслідування. / [за ред. О. Кравченко]. Львів : Видавництво «Компанія "Манускрипт"», 2022. 32 с.
http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2022/12/2941_EPL_Journalist_EBook.pdf
10. Харченко С.В., Шинкарук В.Д. Екологічна журналістика: міжнародний досвід та українські реалії // Міжнародний філологічний часопис. 2022. № 13 (1).
11. Харченко С.В., Шинкарук В.Д. Функціональні параметри екологічної комунікації // Міжнародний філологічний часопис. 2022. № 13 (2).

Додаткова література

1. S. A. Kamboh, M. Ittefaq and M. Yousaf. "Editorial Journalism and Environmental Issues in the Majority World." *International Journal of Communication*, 16 (2022).
2. E. Figueroa. "News organizations, ideology, and work routines: A multi-level analysis of environmental journalists." *Journalism*, 21 (2020): 1486 - 1501. <https://doi.org/10.1177/1464884917727386>.
3. Hutchins, B., & Lester, L. (2015). Theorizing the enactment of mediatized environmental conflict. *International Communication Gazette*, 77, 337 - 358.
<https://doi.org/10.1177/1748048514568765>.
4. L. Lester and B. Hutchins. "Journalism, the environment and the new media politics of invisibility." *The Australian Journalism Review*, 34 (2012): 19-31.
5. Gilbert, S., White, P. B., & Tallman, K. (2021). Information seeking behaviors of environmental journalists. *Journal of Librarianship and Information Science*.
6. Jamie Matthews & Einar Thorsen (eds), *Media, journalism and disaster communities*. Palgrave Macmillan; Springer: Cham, 2020; 262 pp.
7. Kristina Janét, Othello Richards & Asheley R. Landrum (2020) Headline Format Influences Evaluation of, but Not Engagement with, Environmental News, *Journalism Practice*, 16:1, 35-55.
8. Sachsman, D.B., & Valenti, J.M. (Eds.). (2020). *Routledge Handbook of Environmental Journalism* (1st ed.). Routledge.
9. Sofie Verkest (2021) Reflexivity and Negotiation in Collaborative Journalism on air Quality, *Journalism Studies*, 22:11, 1525-1545.
10. Медіаплатформа «Екополітика» (<https://ecopolitic.com.ua/ua/>)
11. Центр екологічних ініціатив «Екодія» (<https://ecoaction.org.ua/>)
12. «GreenPost» (<https://greenpost.ua/>)
13. «Екологія промислового краю» (<https://ecoindustry.pro/>)
14. «Хмарочос» (<https://hmarochos.kiev.ua/>)

15. National Centers for Environmental Information (<https://www.ncei.noaa.gov/>)
 16. «ЕкоСистема» (<https://eco.gov.ua/>)
 17. Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля" <https://www.rac.org.ua/>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів заліку (40%) та поточного оцінювання (60%).
 Залік: письмове завдання та усна доповідь.
 Поточне оцінювання: індивідуальне завдання – 20%, Дві контрольні роботи по 20%.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

31.08.2024 р.

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

31.08. 2024 р.

Гарант ОП
Євгенія МАНОЙЛО